

MORFOLOŠKE POGREŠKE U DISKURSU DJECE S PJT

DIANA ARAPOVIĆ*, MAJA ANDEL**

Primljeno: studeni 2002.
Prihvaćeno: lipanj 2003.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.36

Termin "Posebne jezične teškoće" (PJT) odnosi se na djecu čije su jezične vještine disproporcijски siromašnije u odnosu na njihovu kronološku dob i neverbalne sposobnosti zbog nepoznatih uzroka i to u bilo kojem (jednom ili više) dijelu jezičnog razvoja (Bishop, Adams 1991). Djeca s PJT mogu imati poremećen fonološki i pragmatički aspekt govora, ali se najčešće poremećenim smatra morfo-sintaktički aspekt. Morfologija je jezična sastavnica važna osobito onda kada procjenjujemo ovladavanje određenim jezikom jer se u njoj najbolje odražava gramatičnost nekog jezičnog sustava. U ovom radu željeli smo prikazati usvojenost morfologije u djece s posebnim jezičnim teškoćama, imajući u vidu morfološku složenost hrvatskog jezika. Ispitali smo morfološke pogreške 51 djeteta s PJT-om u dobi od 4.2-8 godina. Naši rezultati pokazuju da su najčešće pogreške u infleksiji i sročnosti, odnosno neadekvatnom padežnom nastavku za imenice i omisije pomoćnog glagola za glagole te na imenskim sklopovima (imenica+pridjev). Takav rezultat ukazuje da se djeca s PJT ne mogu istodobno usredotočiti i na prenošenje poruke, komunikaciju, i na gramatičku ispravnost te poruke.

Ključne riječi: Djeca s posebnim jezičnim teškoćama, morfološke pogreške

Uvod

Termin "Posebne jezične teškoće" ili skraćeno PJT, odnosi se na djecu čije su jezične vještine disproporcijски siromašnije u odnosu na njihovu kronološku dob i neverbalne sposobnosti zbog nepoznatih uzroka i to u bilo kojem (jednom ili više) dijelu jezičnog razvoja (Bishop, Adams 1991.)

Poremećaj može varirati od vrlo blagog do vrlo teškog stupnja. Blaži stupnjevi često se otkrivaju tek polaskom u školu i to uglavnom kao teškoće učenja, pa postaju uzrokom školskog neuspjeha. Podaci o učestalosti su različiti, pa ih npr. prema Leonardu (1989.) ima 6 % djece, dok ih je u 1,5 % jače izražen. Prema Snyder (1984.) taj jezični poremećaj javlja se u 3 % predškolske djece i u 1 % osnovnoškolske djece. Zakašnjelo pojavljivanje prve riječi i kasna pojava rečenice ukazuju na mogućnost pojave posebnih jezičnih teškoća djeteta. Kad se i pojavi, rečenica je agramatična, često joj nedostaju vezne riječi, prijedlozi, veznici, nenaglašene lične zamjenice. Nedostaju pomoćni glagoli, bilo kao dijelovi

složenih glagolskih vremena, bilo kao dijelovi imenskih predikata, pa se govor često svodi na tzv. telegrafski stil. Također izostaju i promjene koje u riječima nameću deklinacija i konjugacija. U govoru prevladavaju imenice, a govor vrvi smetnjama artikulacije. Česte su i leksičke dislalije (Vuletić 1988., Rescorla, Schwartz 1990.). Djeca s PJT mogu imati poremećen fonološki, semantički i pragmatički aspekt govora, ali se najčešće poremećenim smatra morfosintaktički aspekt. Budući da ne postoje relevantna istraživanja usvajanja i stanja morfologije u djece s PJT za hrvatski jezik, svoje teze temeljimo na istraživanjima u drugim jezicima, koja pokazuju da djeca s PJT sporije, odnosno kasnije usvajaju relevantne morfološke označivače negoli djeca urednoga jezičnog razvoja (Leonard i sur. 1992.). Prema Kovačević (1997.) morfologija je upravo ona sastavnica jezika prema kojoj se gramatičnost svojim najvećim dijelom ostvaruje, odnosno narušava. Premda se jezici međusobno značajno razlikuju po stupnju morfološke složenosti, a različiti segmenti morfologije nisu u jednakom

* Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

** Odsjek za germanistiku, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu